

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Blir temaet barns seksualitet arbeidet med i barnehagen?

Is the topic of children's sexuality worked with in the kindergarten?

Kandidatnummer: 442 & 421

BACH301

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett

Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Veileder: Birgitte Ivarhus Sollesnes

Innleveringsdato: 25.05.2022

Antall ord: 12808

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle

kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. *Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet*, § 12-1.

Abstract

93,4% of children between 1 and 5 years go to kindergarten (SSB, 2022). This accounts for the majority of children living in Norway. A previous analysis conducted by the children's house in the municipality of Bergen shows that less than half of the reported concerns about sexual abuse from the age of 0-6 years, are from the kindergarten. These numbers show that there is weak knowledge about children's sexuality in the kindergarten organization, and that there is not enough competence for preventive work. Through the research question "*How can the educational leader provide knowledge about children's sexuality amongst the personnel in the kindergarten?*" we have examined the competence of both the pedagogue, personnel and how it is implemented in the kindergarten.

We used a qualitative interview methodology to obtain evidence for our analysis. In this thesis, we present our findings from the interviews, and discuss these against relevant theory. Our main findings from the interviews are that educational leaders do not practice structural work with the topic of children's sexuality in the kindergarten, which in turn leads to a lack of knowledge among the staff.

Innholdsfortegnelse

Abstract	1
1. Innledning	4
1.1 Bakgrunn og tidligere forskning	4
1.2 Problemstilling	6
1.3 Oppgavens oppbygging	6
2. Teori	7
2.1 Barns seksualitet	7
2.1.1 Stine Sofies stiftelsen	8
2.1.2 Forebyggende arbeid i barnehagen	8
2.2 Hva er kompetanse?	9
2.2.1 Kompetanse som ressurs	9
2.2.2 Kompetanseutvikling	10
2.2.3 Strategisk kompetanseutvikling	10
2.3 Teamledelse & pedagogisk leder	10
2.3.1 Situasjonsbestemt ledelse	11
2.4 Pedagogiske verktøy	12
2.4.1 Veiledning	12
2.4.2 Kommunikasjon	13
2.5 Oppsummering	13
3. Metode	14
3.1 Valg av metode	14
3.2 Kvalitativt forskningsintervju	14
3.3 Utvalg	15
3.5 Transkribering og analyse	17
3.6 Reliabilitet og validitet	17
3.7 Etske hensyn	18
3.7 Oppsummering	19
4. Presentasjon av empiri og analyse	20
4.1 Pedagogens kompetanse om barns seksualitet	20

4.2 Personalets kompetanse	23
4.3 Lederrollen	24
4.4 Arbeid med barns seksualitet	26
4.5 Oppsummering	28
5. Drøftingsdel	29
5.1 Hvor mye kompetanse har pedagogisk leder om barns seksualitet?	29
5.2 Hvor mye kompetanse innehar personalet om barns seksualitet?	31
5.3 Hvordan arbeider barnehagen med temaet barns seksualitet og kompetanseutvikling?	33
6. Avslutning	36
Litteraturliste	38
Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeskjema	40
Formål	40
Vedlegg 2: Godkjenning fra NSD	44
Vedlegg 3: Intervjuguide	46
Vedlegg 4: Tilsendt statistikk fra Barnehuset i Bergen kommune	48

1. Innledning

Som snart ferdig utdannede barnehagelærere ser vi viktigheten av kontinuerlig utvikling av kompetansenivået i barnehagen, for å sikre best mulig kvalitet av det pedagogiske arbeid. Det som vekket vår interesse, var observasjoner av pedagogiske ledere og hvordan de arbeidet med kompetanseutvikling i personalet. Temaet vi har valgt er barns seksualitet. I dette forskningsprosjektet ønsker vi derfor å finne ut hvordan den pedagogiske leder fremmer kunnskapen om barns seksualitet blant personalet i barnehagen.

Vi er interessert i hvordan pedagogiske ledere arbeider med dette temaet, fordi pedagogisk leder har et stort ansvar i barnehagedriften. I en barnehageorganisasjon er pedagogiske ledere en viktig ressurs for den kvaliteten barnehagen har å tilby. I rammeplanen blir det nevnt at en pedagogisk leder skal «iverksette og lede det pedagogiske arbeidet i tråd med godt faglig skjønn» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 16). En pedagogisk leder har også et ansvar for at barnehagen og rammeplanen er implementert inn i pedagogisk arbeid som skjer i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 16).

1.1 Bakgrunn og tidligere forskning

I rammeplanen blir det nevnt at “personalet skal bidra til at barna utvikler et bevisst forhold til retten til å bestemme over egen kropp og respekt for andres grenser”

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s.49). Barnehagelærerstudiet har gitt oss personlig og teoretisk kompetanse om hvordan vi kan arbeide i barnehagen som pedagogiske ledere og hvordan vi på best mulig måte kan sikre god utvikling hos barn, men vi kjenner fortsatt på en usikkerhet når det kommer til hvordan arbeide med temaet barns seksualitet. En gjennomført studie av Øverlien & Sogn (2007, s. 46) så viser de til at flere pedagoger, lærere og profesjonsutøvere føler på for lite kunnskap gjennom utdanningen til å kunne håndtere og identifisere utsatte barn.

Dette er bakgrunnen for at vi har valgt å sette søkelys på hvor viktig det er med kunnskap om barns seksuelle utvikling. Det er nødvendig kunnskap som er grunnleggende å ha, med tanke på at de som skal arbeide i barnehageorganisasjonen skal fremme et godt oppvekstmiljø for barna i barnehagen. I forskningsartikkel “Hvordan forstå barns aldersnormale seksualitet i barnehagen?” så viser Skundberg (2020, s. 2) til en rekke studier som peker på at pedagoger, foreldre og andre profesjonsutøvere viser en usikkerhet til barns seksuelle utvikling, atferd og lek.

Barns seksualitet er et omfattende begrep som kan være komplisert å definere, men seksualitet er en viktig del av menneskets personlighet og er derfor en sentral del når det kommer til å definere seg selv som menneske. Seksualitet innebærer ikke bare det å være en seksuell person, men det å være sensuell (Skarpsno, 2013, s.9). Faktorer som identitet, relasjon, følelser og legning spiller her en viktig rolle (WHO, u.å.). For å kunne arbeide med barns seksualitet som et tema så er det nødvendig å ha kunnskap for å kunne identifisere og håndtere situasjoner som kan oppstå i barnehagen. Barns seksuelle atferd og lek behøver ikke å indikere til at barnet er overgrepsutsatt, det viser seg at opptil 40% av barn som opplever overgrep, ikke viser seksuell atferd (Friedrich et al. 2003 i Skundberg, 2020, s.2).

I forarbeid med vår undersøkelse fikk vi tilsendt en statistikk av barnehuset i Bergen kommune fra 2020 til 2022 (Vedlegg 4), som viser til at under halvparten av innmeldt bekymring for seksuelle overgrep fra alderen 0- til 6år er fra barnehagen. Etter som 93,4% av barna fra alderen 1-5år går i barnehagen (Statistisk sentralbyrå, 2022), så er dette bekymringsverdig med tanke på at meste parten av hverdagen til barna består av å være i barnehagen. Vi skulle ønske at denne statistikken var høyere for innmeldt bekymring fra barnehagen. På bakgrunn av dette så ser vi da viktigheten av arbeid med dette temaet og øke kunnskapsnivået om barns seksuelle utvikling, atferd og lek i barnehagen. For å kunne iverksette dette temaet enda mer inn i det pedagogiske arbeidet, syns vi det er viktig å sette søkelys på dette gjennom å forske på hvordan pedagogiske ledere arbeider for å fremme kunnskap blant personalet.

Pedagogiske ledere har en sentral rolle med å videreformidle kunnskap som øker kompetansen til personalet. Gotvassli (2004, s.74) definerer kompetansebegrepet som “summen av kunnskaper, ferdigheter, holdninger og erfaringer som finnes hos den enkelte barnehageansatte og i barnehagen som helhet”. Gjennom denne oppgaven vil vi undersøke om temaet barns seksualitet blir arbeidet kontinuerlig med i barnehagen og hvordan pedagogisk leder fremmer kunnskap om dette blant personalet. For å oppnå dette så skal vi ta i bruk intervju av pedagogiske ledere, der fokuset er om de har arbeidet med dette temaet og hvilke arbeidsmetoder de har tatt i bruk for å øke kompetansenivået til personalet.

I 2016 kom helsedirektoratet ut med folkehelseiltak for kommunene der de beskriver viktigheten rundt tidlig seksualitetsundervisning i barnehage og skoletjenesten. Ifølge helsedirektoratet så fremmer dette “identitetsutvikling, trygge seksuelle erfaringer og bidrar til å forebygge vold og overgrep” (Helsedirektoratet, 2016). Det blir også forklart viktigheten av at personalet holder seg faglig oppdatert, og at skolene og barnehagene arbeider med

kompetanseheving og kompetanseutvikling. Ut ifra helsedirektoratets folkehelseiltak, ser vi nødvendigheten av at barnehagefeltet arbeider med dette kontinuerlig, for å tilrettelegge trygge rammer for barns seksuelle utvikling.

1.2 Problemstilling

Vi vil undersøke hvordan temaet barns seksualitet blir arbeidet med i barnehagen og hvordan kunnskapen om temaet blir fremmet i barnehageorganisasjonen av de pedagogiske lederne. Med tanke på at det er pedagogisk leder sitt ansvar at personalet har den kunnskapen og kompetansen om hvordan man skal arbeide pedagogisk i samspill med barna, så vil vi undersøke hvordan pedagogiske ledere arbeider med kompetanseutvikling blant personalet. På bakgrunn av dette så er vår problemstilling følgende:

“Hvordan kan pedagogisk leder fremme kunnskapen om barns seksualitet blant personalet i barnehagen?”

For å kunne besvare problemstillingen har vi valgt en kvalitativ tilnærming ved å gjennomføre forskningsintervju med tre pedagogiske ledere (Dalland, 2021, s. 54).

Sentrale begreper i denne undersøkelsen er barns seksualitet, kompetanse og pedagogisk leder.

1.3 Oppgavens oppbygging

Denne oppgaven er delt inn i seks kapitler som består av innledning, teori, metode, empiri, drøfting og til slutt avslutning. Innenfor hvert kapittel er det undertitler som er med på å gjøre oppgaven mer oversiktlig og strukturert. I det første kapitlet viser vi til bakgrunnen for valg av temaet vårt og tidligere forskning. Deretter presenterer vi problemstillingen som vi har valgt for oppgaven. Videre i neste kapittel vil teorigrunnlaget bli forankret for oppgaven. Teorien vi har valgt for å underbygge problemstillingen vår er barns seksualitet, kompetanse, kompetanseutvikling, teamledelse og pedagogisk leder og pedagogisk verktøy. I metodedelen, som er kapittel tre, vil vi presentere hvilken metode vi har valgt å ta i bruk. For å svare på vår problemstilling så tok vi i bruk kvalitativt forskningsintervju. Videre i metodekapittelet tar vi for oss de etiske retningslinjene og utvalget for valg av informanter, her vil også studiens og forsker rollens relabilitet og validitet drøftes. I kapittel fire vil empirien presenteres og deretter analyseres, for å så drøftes opp mot relevant teori i kapittel fem. Til slutt vil vi komme med en helhetlig oppsummering og avslutning på empirien vår, i kapittel seks.

2. Teori

I dette kapittelet vil vi presentere det teoretiske grunnlaget for oppgaven vår. Teori om barns seksualitet, kompetanse, teamledelse og pedagogisk leder og pedagogiske verktøy er de teoriene som vil bli gjort rede for. De valgte teoriene vil støtte opp mot problemstillingen som har blitt presentert tidligere. I avsnitt 2.1 tar vi for oss sentral teori om barn seksualitet og forebyggende arbeid. I avsnitt 2.2 vil kompetansebegrepet bli definert og hvilke metoder som kan bli tatt i bruk for å øke kompetanse. Kompetanse som ressurs, kompetanseutvikling og strategisk kompetanseutvikling står sentralt her. Teamledelse og pedagogisk leder vil bli tatt for seg i avsnitt 2.3, her vil vi også trekke inn situasjonsbestemt ledelse, ettersom dette er nødvendig for å fremme en lærende barnehageorganisasjon. Til slutt i avsnitt 2.4 vil gjøre rede for pedagogiske verktøy som blir tatt i bruk i det pedagogiske arbeidet i barnehagen, som er veiledning og kommunikasjon.

2.1 Barns seksualitet

En stor andel mennesker ser på barndommen som noe ikke-seksuelt og uskyldig. Det er et område som ikke er særlig forsket på, noe som der igjen gir mangel på kunnskap (Skarpsno, 2013, s. 10).

Helt fra fosterstadiet så kan man observere at barn utforsker sin egen seksualitet. Desto eldre barna er, jo mer ser man at de leker flere ulike kroppslige leker, som for eksempel rollelek, selvstimulering, utforskning og berøring, dukkelek og språklige ytringer om seksuelle temaer (Skundberg, 2020, s. 3). Hvis man kommer inn mens barna er i en seksuell lek, vil den voksnes sin reaksjon på dette ha stor betydning for videre lek og utvikling for barnet. Ofte kan man bli litt usikker på hvordan man skal reagere, men det er viktig å respondere på en positiv måte, slik at barna ikke opplever skam eller føler seg krenket (Skarpsno, 2013, s. 51). På lik linje som voksne har behov for privatliv så har også barna det, ofte da i slike seksuelle leker. Ved å reagere negativt på barnas seksuelle leker kan det oppstå konsekvenser, som for eksempel usikkerhet rundt egen kropp og en ubehagelig følelse knyttet til egen seksualitet (Skarpsno, 2013, s. 51). Hos barn som opplever ubehag eller usikkerhet til sin egen kropp og seksualitet kan resultere i at de har vanskeligheter med å fortelle om eventuelle overgrep og ubehagelige situasjoner til voksne (Friis, 2019, s. 35).

For at barn skal kunne utvikle et godt forhold til sin seksuelle følelse og kropp så trenger barna gode vilkår og oppfølging (Aasland, 2015 i Friis, 2019, s. 35). I barnehagen kan man observere barn som har seksuell atferd og seksualisert atferd i leksituasjoner. Seksuell atferd

kommer fra barnets indre lyst, som er preget av nysgjerrighet og følelser. Seksualisert atferd, er atferd som er påført av andre og dette kan observeres som “voksenseksualitet”, ofte kan denne type atferd observeres som aggressiv og tvangsmessig (Friis, 2019, s. 41).

Ved å arbeide med et slikt tema vil refleksjon over egne handlinger og verdier ha stor betydning for hvordan man klarer å utvikle egen kompetanse. Ved å reflektere vil man kunne tenke over og analysere hvordan kunnskapen man innehar kan påvirke ulike situasjoner (Skarpsno, 2013, s. 26). Når man reflekterer over ulike situasjoner vil den tause kunnskapen kunne komme mer frem i det daglige arbeidet, og i arbeid med barns seksualitet. Da den tause kunnskapen ofte gjennomføres i praksisen som utøves i barnehagehverdagen, men ikke blir muntliggjort (Skarpsno, 2013, s. 26).

2.1.1 Stine Sofies stiftelsen

I barnehagesammenheng er Stine Sofies Stiftelsen et opplæringsprogram som skal gjøre de ansatte i barnehagen rustet til å avdekke vold og overgrep. Dette er et opplæringstilbud som barnehagene kan ta i bruk for å øke kunnskapsnivået sitt innen handlingskompetanse. Programmet gir barnehageansatte kunnskap om vold og overgrep, identifisering av barn som opplever vold og overgrep, også hvordan melde fra ved bekymring (Stine Sofies Stiftelsen, u.å.).

2.1.2 Forebyggende arbeid i barnehagen

Å arbeide forebyggende i barnehagen innebærer å forhindre at barna skal bli utsatt for negative hendelser og at dette ikke utvikler seg. Forebygging er en metode som skal gjøre personalet rustet til å være i forveien av at barnet blir utsatt for noe et barn ikke skal bli utsatt for. Da er det viktig å arbeide langsiktig og med strategisk utvikling av kompetansen til personalet (Emilsen & Bratterud, 2020, s.105). Forebyggende arbeid har stor betydning for barns omsorg, det er svært sentralt med kunnskap om barns utvikling, psykiske helse og betydningen for tilknytning (Emilsen & Bratterud, 2020, s. 105).

Man kan skille forebyggende arbeid inn i tre nivå; universelt, selektiv og indikert forebyggende arbeid. Alle de tre nivåene er sentrale i arbeid med barn i barnehagen. Universell forebygging er arbeid som omhandler det å hindre at situasjoner og eventuelle problem oppstår. Å arbeide med universell forebygging, kan bli gjort ved kursing av ansatte og et kontinuerlig personalearbeid der informasjon om barnas helse og utvikling står sentralt (Emilsen & Bratterud, 2020, s.105).

Selektiv forebygging i dette tilfelle er rettet mot en gruppe barn som er i risikogruppen, som er mer utsatt for å havne i negative situasjoner enn andre barn (Emilsen & Bratterud, 2020, s. 105). Dette kan bli arbeidet med at personalet tilrettelegger mer for de barna og ved å styrke beskyttelsesfaktoren. Noen barn som kan være utsatt kan trenge større emosjonell støtte enn andre barn, og det er da personalet må vise tilgjengelighet og omsorg for dem (Emilsen & Bratterud, 2020, s.105).

Indikert forebygging er arbeid som er rettet mot de barna som indikerer at de blir utsatt for negative hendelsen eller viser høy risiko for dette. I slike tilfeller er det å identifisere beskyttelses- og risikofaktoren for barnet. Når man som ansatt i barnehage ser eller hører et barn som viser tegn til bekymringsverdig psykisk eller fysisk mishandling, har de ansatte ansvar for å sette i gang ulike tiltak for dette. Det kan for eksempel være behandling og arbeid med eksterne instanser (Emilsen & Bratterud, 2020, s. 106).

2.2 Hva er kompetanse?

Robert W. White definerer begrepet kompetanse som menneskets kapasitet til å mestre de omgivelsene en omgås i. Man kan se på det som et samlet begrep for flere nødvendige og sentrale behov, som i dette tilfellet er behov for mestring og behov for utforsking (Skogen og Haugen, s. 126). Følelsen av å inneha kompetanse er bundet til den situasjonen og de omgivelsene en befinner seg i. Et eksempel på dette kan være når en barnehagelærer føler mestring på noen områder ved jobben, mens andre oppgaver eller områder på jobben er vanskeligere å føle på mestring på (Skogen & Haugen, 2021, s. 127).

2.2.1 Kompetanse som ressurs

Kompetansen til de ansatte i barnehagen skal brukes som en ressurs for kvalitetsarbeid. Den kompetansen de har må brukes, kontinuerlig utfordres og utvikles for å sikre at alt pedagogisk arbeid består av godt fagligskjøn, god kvalitet og for å sikre barnas oppvekstmiljø (Gotvassli, 2020, s. 34). Det skal bli tatt for seg to utviklings- og styringsutfordringer for kompetanse som ressurs; strategiproblemet og kartleggingsproblemet (Gotvassli, 2020, s. 34).

Innad i strategiproblemet så ser man på om kunnskapen til de ansatte brukes i barnehagen eller om den eksisterende kunnskapen trenger å utvikles for å nå de målene som er satt for barnehageorganisasjonen (Gotvassli, 2020, s. 35). I kartleggingsproblemet så kartlegger man hvilke kunnskap barnehagen har, og hvilke kunnskapsbehov barnehagen trenger for å nå de målene for organisasjonen. Denne kartleggingen av kompetanse kan bli gjort både på organisasjonsnivå og individnivå. Når man kartlegger behovet for kunnskap og hvilken

kunnskap barnehagen har, så kan den tause kunnskapen personalet har komme til syne (Gotvassli, 2020, s. 35).

2.2.2 Kompetanseutvikling

For kvalitetssikring av barnehagen så innebærer dette kompetanseutvikling som er med på å sikre kompetansebehovet til personalet. For å kunne arbeide med kompetanseutvikling er det sentralt å reflektere over sin og andres kunnskap. Hva kan jeg/vi? Hva er jeg/vi god på? Hva er det jeg/vi ikke mestrer? Ved å individuelt og kollektivt vurdere, samt reflektere over kunnskapen og verdiene som er i barnehagen, er dette med på vurdering om kompetanseutvikling er et tiltak som burde iverksettes blant personalet (Kvistad & Søbstad, 2018, s. 111). Man kan gjennomføre kompetanseutvikling kollektivt eller individuelt ved barnehageorganisasjonen. For å kunne gjennomføre dette så man se på om det er den personlige kompetansen, teoretiske kunnskapen eller de yrkesspesifikke ferdighetene som må utvikles (Kvistad & Søbstad, 2018, s. 116).

2.2.3 Strategisk kompetanseutvikling

«Strategisk kompetanse ledelse innebærer planlegging, gjennomføring og evaluering av tiltak for å sikre organisasjonen og den enkelte medarbeideren har og bruker nødvendig kompetanse for å nå definerte mål.» (Lai, 2013 i Gotvassli, 2020, s. 16)

For å kunne utvikle barnehagen som en lærende organisasjon, vil det være optimalt å kartlegge de ulike målene for organisasjonen og hvordan man skal arbeide for å nå de. Når det kommer til kompetanseutvikling er det å kunne kartlegge hva kompetanse personalet har og hva de ikke har. Ved kartlegging av organisasjonens behov for strategisk kompetanseutvikling, kan en legge en strategi for hvordan man skal tiltre eller mobilisere dette. Ved å mobilisere dette så kan man sikre at pedagogisk arbeid består av god kvalitet (Gotvassli, 2020, s. 17).

For å arbeide med strategisk kompetanseutvikling så er det målene for barnehagevirksomheten som blir tatt utgangspunkt i, dette kan man finne i forskrifter for barnehager og i årsplaner for de spesifikke barnehagene. Ved å arbeide opp mot hva målene er for barnehageorganisasjonene, så klargjør man hvilken kompetanse som trengs for å nå de spesifikke målene (Gotvassli, 2020, s. 29).

2.3 Teamledelse & pedagogisk leder

Begrepet teamledelse omhandler en ledelsesform som inneholder både den barnehagefaglige og den relasjonelle delen av lederrollen i barnehagen. Når man arbeider i team, er det stort

fokus på samspillet mellom teammedlem og leder. Lederen har en sentral rolle i forhold til at hen er aktivt med i arbeidsoppgavene på lik linje som de andre i teamet (Aasen, 2018, s. 95).

Teamledelse kan defineres som;

“En faglig og relasjonell aktivitet som foregår i samspill med andre, der intensjonen er å bidra til måloppnåelse gjennom andre (Zaccaro mfl. 2009 i Aasen, 2018, s. 95).

For at barnehagen skal opprettholde kvaliteten og være en lærende organisasjon vil det være gunstig at kompetansen i teamledelse står sentralt og at den arbeides med kontinuerlig.

Kompetansenivået i personalet er viktig for at alle skal kunne jobbe sammen mot ett felles mål. Som teamleder eller pedagogisk leder, har man derfor et ansvar om å kommunisere og bruke den kunnskapen de sitter med, i samspill med både faglærte og ufaglærte ansatte. For å kunne være en god leder i ett team kreves det, at man er lyttende og bringer frem det beste i teammedlemmene og tar i bruk deres resurser (Aasen, 2018, s. 96).

I en lærende organisasjon er det viktig å legge vekt på å skape en kultur for læring. En viktig faktor er personalets kompetanse og som der igjen er den pedagogiske lederens ansvar å sørge for kompetanseutvikling, utnyttelse av kompetansen og læring i teamet (Aasen, 2018, s. 106). For å skape en kultur for læring er det viktig å fremme et samfunn bestående av demokrati, dette er med på å invitere personalets interesse og kunnskap inn i barnehageorganisasjonen.

Det direkte samspillet i teamet er en sentral del av teamlederopp-gaven. Der målene og planleggingen blir gjort ut i handling også. Teamledelse er en praktisk måte å lede på og gjennomføres i direkte situasjoner (Aasen, 2018, s. 110). De ansatte arbeider med sammensatte oppgaver i samarbeid med andre. Målet med teamledelse er å arbeide direkte og i samspill med den kvaliteten som ønskes å oppnå.

2.3.1 Situasjonsbestemt ledelse

Det finnes flere ulike typer måter å lede på. En av de er situasjonsbestemt ledelse, som er en leder form som er gunstig når man arbeider i ett team. Dette er fordi den tar hensyn til hver enkelt persons erfaringer og kunnskaper i samspillet med barna. I ett team vil de ulike medlemmene ha ulike måter å lære på og vil derfor trenge forskjellig støtte, ut ifra hvilken situasjon de står i. Teamlederen må derfor tilpasse seg situasjonen og deretter tilnærme seg med en lederstil som passer medarbeiderens behov. I en slik situasjon er det viktig at teamlederen eller den pedagogiske leder har evnen til å endre egen atferd og omstille egen lederstil i ulike situasjoner, for å kunne hjelpe medarbeiderens prestasjoner (Aasen, 2018, s.

122). En velger lederstil ut ifra hvilken situasjon man står i og dermed er det viktig at den pedagogiske lederen tar i betraktning de faktorene som spiller inn på samspillet. Situasjonsbestemt ledelse er en strategi som er praktisk og lett å ta i bruk i den daglige virksomheten i barnehagehverdagen (Aasen, 2018, s. 122).

2.4 Pedagogiske verktøy

Den pedagogiske leders ansvarsrolle i en barnehageorganisasjon er å planlegge, dokumentere og vurdere det arbeidet som blir gjort i barnehagen. I denne rollen har leder også ansvaret for å integrere mål og rammer inn i personalgruppen, og det også blir klargjort en felles forståelse for dette (Aasen, 2018, s.36). For at en pedagogisk leder skal kunne tilrettelegge og lære de ansatte i barnehagen, så blir det tatt i bruk forskjellige verktøy for å kunne arbeide med personalet. De verktøyene som vi tar for oss i dette forskningsprosjektet er veiledning og kommunikasjon.

2.4.1 Veiledning

Pedagogisk leder har ansvaret for å utvikle og arbeide med veiledning som en læringsprosess. Veiledning er et pedagogisk redskap som blir tatt i bruk for å sikre og tilrettelegge at alle ansatte får den opplæringen og læringen de trenger for arbeid i barnehagen (Ødegård & Røys, 2018, s. 107). Veiledning er en læringsform som skal fremme kunnskap og klokskap (Lingås & Olsen, 2013, s. 13). Formell og uformell veiledning er redskap som kan bli tatt i bruk for læringsprosesser i barnehagen (Ødegård & Røys, 2018, s. 107).

Uformell veiledning kan forklares som her og nå samtaler som forekommer i løpet av dagen i barnehagen. I disse veiledningene så drøfter og reflekterer pedagogisk leder over situasjoner og handlingsalternativer som oppstår i barnehagen, dette kan både være samtaler med barna eller medarbeiderne. (Ødegård & Røys, 2018, s. 107).

Den formelle veiledningen er avtalte møter som pedagogisk leder må skape rom for gjennom barnehagehverdagen. Denne typen veiledningen kan bli sett på som et redskap for samhandlingsledelse (Ødegård & Røys, 2018, s. 107). Samhandlingsledelse er en strategi for å sikre at handlingene som blir gjort i barnehagen består av god kvalitet og støtter barns utvikling og læring (Ødegård & Røys, 2018, s. 49). Dette er en strategi for pedagogisk leder, der pedagogisk leder sammen med medarbeiderne går sammen for å drøfte, kartlegge og utvikle den konkrete barnehagen (Ødegård & Røys, 2018, s. 50). Pedagogisk leder har et ansvar for å legge til rette formelle veiledninger i barnehagen. I rammeplanen for barnehagen blir det nevnt at pedagogiske ledere og styrer skal sammen med personale reflektere rundt

faglige og etiske problemstillinger om oppstår i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 15).

2.4.2 Kommunikasjon

Kommunikasjon er et sentralt verktøy for ledere i en organisasjon. For at deltakerne i barnehageorganisasjonen skal kunne utføre et meningsfylt arbeid som gir resultater så er kommunikasjon og forståelse over mål og oppgaver sentralt å fremme.

Kommunikasjonsbegrepet kan defineres på forskjellige måter, men i denne sammenhengen skal det bli tatt for seg to perspektiver på kommunikasjon. Kommunikasjon som et verktøy for overføring av budskap og for deling av budskap. De to perspektivene er sentrale for hvordan ledere kommuniserer og håndterer kommunikasjonsspørsmål som oppstår i organisasjonen (Falkheimer & Heide, 2014, s. 31).

Perspektivet “overføring av budskap” tar for seg overføring av informasjon og kunnskap fra en avsender til en mottaker. Denne formen for overføringskommunikasjon kan tolkes som en enveisprosess siden informasjonen skal bare formidles gjennom dialog eller et medium, den gir ikke rom egne meninger (Falkheimer & Heide, 2014, s. 32). I denne kommunikasjonsformen så har ledere et ansvar for at budskapet som blir overført er tilpasset mottakeren og formulert godt slik budskapet blir forstått og implementert. Dette er en kommunikasjonsform som ledere kan ta i bruk i situasjoner som trenger raske endringer i organisasjonen (Falkheimer & Heide, 2014, s. 32-33).

Perspektivet “deling av budskap” handler om å skape noe felles. En organisasjon består av en kultur og et samfunn der man kontinuerlig deler informasjon og kunnskap med hverandre (Falkheimer & Heide, 2014, s. 34). Det som står sentralt i denne kommunikasjonsformen er at det skal forekomme en fellesforståelse for budskapet, gjennom å påvirke, dele meninger og tolkninger (Falkheimer & Heide, 2014, s. 34). Språket her står sentralt, ettersom man skal kunne formidle sine egne erfaringer og kunnskaper til andre mottakere og dette skal kunne tolkes og reflekteres over.

2.5 Oppsummering

I dette kapittelet har vi tatt for oss teorien for forskningsprosjektet. Vi har gjort rede for barns seksualitet, kompetanse, teamledelse og pedagogisk leder og pedagogisk verktøy. De teoriene står sentralt for vårt drøftingskapittel av hvordan pedagogiske ledere arbeider med å fremme kunnskap om barns seksualitet blant personalet. I neste kapittel vil vi komme inn på vår metodiske tilnærming.

3. Metode

I dette metodekapittelet tar vi for oss sentrale deler for gjennomføring og etterarbeid av et kvalitativt forskningsintervju. Videre utdyper vi hva et kvalitativt forskningsintervju er og hva et semistrukturert intervju er. Deretter vil vi gjøre rede for vårt utvalg av informanter og grunnlaget for de utvalgene vi har tatt. Videre i kapittelet presenterer vi hvordan vi har transkribert og analysert intervjuene som har blitt gjennomført. Metodens reliabilitet og validitet blir så drøftet. Til slutt vil de etiske hensynene bli presentert, her vil vi få frem hvordan vi som forskere arbeidet for at gjennomføringen av det kvalitative forskningsintervju bestod av god forskningsetikk.

3.1 Valg av metode

Metode er til hjelp for å samle inn informasjon og data om et fenomen man vil få innsikt i (Dalland, 2021, s. 54). Det er et verktøy som kan tas i bruk for å undersøke en påstand. Det er to metoder som kan bli tatt i bruk for innhenting av empiri, det er kvantitativ metode og kvalitativ metode. Kjennetegn for en kvantitativ metode er at innhentet empiri er målbare enheter, ved bruk av for eksempel spørreskjema og statistikk. Det som kjennetegner en kvalitativ metode er at empirien ikke lar seg tallfestes eller måles, her står meninger og opplevelser sentralt (Dalland, 2021, s. 54). Kvalitativ forskningsmetode er den innsamlingsmetoden som er tatt i bruk gjennom denne oppgaven. Det som er sentralt ved kvalitativ metode er å oppnå en dyp forståelse over fenomenet, der fortolkning har stor betydning for gjennomføring av denne metoden (Bærgsland & Jæger, 2018, s. 67).

Bakgrunnen for valgt kvalitativ metode som forskningsmetode er på grunn av at dette kan gi svar på problemstillingen til oppgaven, ettersom det blir forsket på hvordan pedagogiske ledere arbeider med å fremme kunnskap om barns seksualitet blant personalet. Så kan denne metoden gi en dypere forståelse for hvordan pedagogiske ledere arbeider i barnehagen og hvilke kunnskaper de sitter inne med. En slik metode gir informantene rom til å kunne uttrykke og formulere seg på best mulig måte, dette gjør at forskere kan få et større innblikk i det informanten vil fortelle.

3.2 Kvalitativt forskningsintervju

Et kvalitativt forskningsintervju består av en samtale mellom forsker og informant, der utgangspunktet er å få frem kunnskapen og synspunktene informanten sitter inne med. Den informasjonen man får av informanten kan bli brukt til å få en bedre forståelse over fenomenet som blir forsket på (Dalland, 2021, s. 68). Intervju som innhenting av informasjon

og kunnskap er med på å få frem nyanserte beskrivelser av spesifikke situasjoner og hendelser informantene har deltatt i eller observert (Dalland, 2021, s. 71). Dette er en forskningsmetode som gjør at man forsker på hele mennesket som blir intervjuet, faktorer som kroppslige uttrykk og omgivelser påvirker tolkingen av innsamlet informasjon fra informantene. Gjennom et slikt forskningsintervju så må vi være bevisst over at vi er forskningsinstrumentet gjennom intervjuet (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 176). Det krever det at vi snakker klart og tydelig slik informantene forstår spørsmålene. Det vil også være viktig at vi klarer å lage en avslappende atmosfære, at vi er lydhøre og har en nøytral posisjon gjennom intervjuet (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 177).

Kvalitativintervju metode er den forskningsmetoden som ble tatt i bruk for å få en forståelse og et innblikk i hvordan pedagogiske ledere arbeider i barnehagen. Kvalitativ metode kan gi oss dypere informasjon om pedagogenes kunnskap om barns seksualitet og hvordan pedagogene arbeider med kompetanseutvikling blant personalet.

For innhenting av empirien så ble det gjennomført et semistrukturert intervju med tre pedagogiske ledere fra to forskjellige barnehager. I et semistrukturert intervju så er spørsmålene og rekkefølgen på spørsmålene forarbeidet i en intervjuguide før selve intervjuet (Vedlegg 3). Det som kjennetegner et slikt semistrukturert intervju er at spørsmålene er åpne og at det ikke er formulert svaralternativ (Christoffersen & Johannesen, 2012, s. 79).

3.3 Utvalg

Når man skal velge informanter til intervju er det to typer å velge mellom, det er systematisk utvalg og strategisk utvalg. Å bruke strategisk utvelgelse vil si å velge de personene man mener kan ha relevant informasjon om nettopp det temaet man ønsker å vite mer om (Dalland, 2021, s. 61). Vi tok i bruk strategisk utvelgelse for innhenting av informantene, da vi ønsket å få innsyn i hvordan pedagogiske ledere arbeider i barnehageorganisasjonen, med søkelys på

For å finne informanter benyttet vi oss av kriteriebasert utvelgelse. Ved å bruke kriteriebasert utvelgelse, stiller man ulike krav til at informantene går under bestemte kriterier satt av forskere som intervjuere (Christoffersen & Johannesen, 2012, s. 50-51). Kriteriene som ble satt for informantene var at de måtte være utdannet barnehagelærere og ha rollen som pedagogiske ledere i barnehagen.

Vi gjennomførte intervju i to forskjellige barnehager, med tre pedagogiske ledere.

Fremgangsmåten som vi tok i bruk, var å kontakte styrer i de utvalgte barnehagene, grunnen

til at vi gjorde dette var for å kunne gi informantene tid til å vurdere deres egen deltakelse i undersøkelsen vår. Etter vi hadde kontaktet styrer i de utvalgte barnehagene, sendte vi en utfyllende mail, der prosjektet og grunnlaget for intervjuene ble presentert (Vedlegg 1). Den første barnehagen som ble kontaktet var relativt rask med å svare ja til undersøkelsen. Når det gjaldt å finne andre barnehager, oppstod det litt mer utfordringer. Med ett tilbakeblikk på dette kan man tenke at det hadde noe med temaet å gjøre, da det kan oppleves som litt vanskelig og tabulagt å snakke om for mange. Dette er noe vi har tatt i betraktning når vi søkte etter informanter.

3.4 Gjennomføring av intervju

Før gjennomføring av de semistrukturerte intervjuene, så sendte vi inn intervjuguiden (Vedlegg 3) til godkjenning av NSD (Vedlegg 2), for å sikre at prosjektet er i tråd med lovverket. Når vi gjennomførte intervjuene benyttet vi oss av diktafon. Grunnen til det var for å flytte fokus fra å notere det informantene sa, til å heller følge med på kroppsspråk, ansiktsuttrykk og stemningen underveis. Kvalitativ intervjumetode fører forskeren og informantene sammen om noe som har stor relevans for begge parter. Den relasjonen som oppstår mellom partene i intervjuet er viktig for hvordan intervjuet utspiller seg (Dalland, 2021, s. 78). Vår rolle i et forskningsintervju er å observere kroppsspråk og skape en god dialog med informanten.

Vi valgte å ikke bruke tid på å notere så mye, da diktafonen fikk med seg hva som ble sagt og vi fokuserte på å lytte og være til stede i samtalen. Ved å notere istedenfor å ta opp med diktafon, kunne det vært større sannsynlighet for feilkilder, med tanke på at vi kunne oversett eller misoppfattet noe som ble sagt eller gjort. En annen ting som har vært viktig for oss i etter tid av intervjuene har vært å kunne gå tilbake for å høre på lydopptaket flere ganger, hvis vi har vært usikre på noe (Dalland, 2021, s. 91).

Som en forberedelse til intervjuene skrev vi en intervjuguide (Vedlegg 3). I intervjuguiden arbeidet vi med hvilke temaer og spørsmål vi skulle ta for oss i intervjuet. Dette var med på å sette en ramme for gjennomføringen, noe som gjorde at vi hadde ett utgangspunkt å gå ut ifra. Dalland (2021, s. 83) beskriver intervjuguide som en samtaleform og en hjelp til å huske temaene vi skal ta for oss i intervjuet. Ved å utarbeide en intervjuguide i forkant, vil også vi som forskere kunne forberede oss både mentalt, men også faglig.

3.5 Transkribering og analyse

Å transkribere er å skrive ned det informantene sier ord for ord (Dalland, 2021, s.95). I dette tilfellet blir det å transkribere muntlig formidling om til skriftlig form. Etter intervjuet hørte vi på lydopptakene, som vi skrev om til et eget dokument, slik vi kunne analysere de i sin skriftlige form. Vi gjennomførte transkriberingene svært umiddelbart etter intervjuene. Ved gjennomføring av transkriberingene valgte vi å holde informantene anonym. Vi gjennomførte 3 intervjuer med pedagogiske ledere som vi har anonymisert ved bruk av navnene; informant 1, 2 og 3. Alle informantene begynte som pedagogisk leder etter barnehagelærerutdanning. Informant 1 var ferdig utdannet i 2014, informant 2 var ferdig utdannet i 2009 og informant 3 var ferdig utdannet i 2019.

Analysen som vi har gjennomført er til hjelp for å finne ut hva det er informanten forteller oss (Dalland, 2021, s. 94). Når man skal analysere hva informanter uttrykker gjennom intervjuet, så er transkribering et godt hjelpemiddel for å få en fullkommen forståelse over hva som blir sagt av informanten. For å analysere det så delte vi intervjuene opp i fire deler slik vi lett kunne tolke og analysere empirien vår (Dalland, 2021, s. 94). Det ble tatt for seg flere analyser av intervjuet for å sikre at vi fikk fram de svarene som kunne besvare vår problemstilling.

3.6 Reliabilitet og validitet

I denne bacheloroppgaven blir det tatt i bruk kvalitativt forskningsintervju som metode. Ved bruk av denne type metode kan det oppstå feilkilder som knyttes til reliabiliteten og validiteten i oppgaven. Reliabiliteten i oppgaven kan betegnes som hvor pålitelig dataen som er samlet inn er, hvordan den er samlet inn og hvordan forskerne arbeider med innsamlet data i etterkant (Johannessen, Tufte, Christoffersen, 2021, s. 256). Det er en sammenheng mellom spørsmålene og hvor vidt denne forskningen kan bli gjennomført på et senere tidspunkt (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 276).

Det kan oppstå uærlighet ved at informanten ønsker å fremstille det pedagogiske arbeide med temaet barns seksualitet bedre enn det egentlig er, noe som da kan gjøre svarene misvisende i forhold til realiteten i det pedagogiske arbeidet. En annen ting som kan påvirke reliabiliteten er at det kan oppstå misforståelser mellom informanten og forskerne, ved for eksempel utydelige spørsmål, eller hvordan spørsmålene blir formulert (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 176).

Validiteten i denne forskningen handler om hvorvidt kvalitativ metode egner seg til denne forskningen og om denne metoden gir svar på fenomenet som blir forsket på (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 276). Kvalitativ metode kan gi svar på fenomenet som gir forskningen rom for fortolkning av dette. Gjennom innhenting av empiri så kunne dette blitt gjort gjennom kvantitativ metode også, men etter vurderinger så egnet kvalitativ metode seg bedre til å besvare problemstillingen vår. Kvalitativ metode kan gi forskere en dypere forståelse av fenomenet som blir forsket på, her vil selvsagt faktorer som hvordan forskere presenterer spørsmålene være sentrale for hvilke svar informantene gir (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 276).

I forkant av intervjuene ble det sendt ut utdypende informasjon om temaet og hva vi ønsket å undersøke (Vedlegg 1), slik at informantene fikk en felles forståelse for hva intervjuene omhandlet. Dette kan ha vært med på å øke validiteten da alle informantene hadde likt grunnlag med informasjon om temaet. I etterkant av intervjuene kan man se tilbake på endringer som kunne blitt gjort for å styrke validiteten. En endring kunne vært å sende en begrepsavklaring til de tre informantene. Slik at de hadde lik oppfatning av hva som ble lagt i de ulike begrepene; Barns seksualitet, kompetanse og pedagogisk ledelse.

Vi er også snart utdannede barnehagelærere og har en forforståelse for det vi undersøker, men vi har tilstrebet å være så objektive som mulig.

3.7 Etiske hensyn

Etiske hensyn handler om hvordan forskere arbeider for at arbeidet skal bestå av god forskningsetikk. Forskningsetikk handler om de etiske vurderingene som tas i forkant av undersøkelsen. Blant annet valg av problemstilling, gjennomføring av forskning, hvordan resultatet kan anvendes og om forskningen er under samfunnets normer og verdier (Dalland, 2021, s. 168). Det er blitt tatt for seg forskningsetiske retningslinjer som har blitt fulgt opp og opprettholdt. Med tanke på det blir gjennomført intervju av informanter, så ligger det et ansvar over hvordan behandlingen av informantenes personopplysninger skal bli gjennomført. Dette ble grundig gått gjennom informantenes rettigheter og hvordan deres personopplysninger skulle bli behandlet i forkant og etterkant av intervjuene (Bergsland & Jæger, 2018, s. 83).

For at informantene skulle få tilstrekkelig med informasjon om forskningen, så ble det sendt ut informasjonsskriv om prosjektet til de barnehagene og pedagogiske lederne som frivillig ble med (Vedlegg 1). Dette informasjonsskrivet gjorde at informantene fikk tid til å vurdere

egen deltakelse av intervjuet. I dette informasjonsskrivet så ble informantene og barnehagene informert om at dette var konfidensielt og informantene ville bli anonymisert. Forsikring om at prosjektet bestod av god forskningsetikk, så vart prosjektet og intervjuguide sendt inn til NSD (Norsk senter for forskningsdata) for godkjenning (Vedlegg 2).

3.7 Oppsummering

I dette kapitlet har vi tatt for oss hvilken metode vi har tatt i bruk for innhenting av empiri. Vi har også tatt for oss hvordan vi har gjennomført kvalitative forskningsintervju og etterarbeidet av en slik forskningsmetode. Videre gikk vi inn på metodens reliabilitet og validitet. Vi viser også viktigheten med god forskningsetikk i arbeid med informantene.

Vi skal i neste kapittel presentere og analysere innhentet empiri. For å kunne presentere våre funn på en presis og god måte, så har vi gjennomført flere analyser av intervjuene. Empirien består av et grundig etterarbeid av intervjuene, der transkribering og analyser har vært en svært sentral del.

4. Presentasjon av empiri og analyse

Empirien av forskningsintervjuene vil bli presentert i dette kapittelet. For en helhetlig forståelse over intervjuene så vil vi presentere dette i fire temaer “Pedagogens kompetanse”, “Personalets kompetanse”, “Lederrollen” og “Arbeid med barns seksualitet”. Empirien vil bli presentert som en utfyllende tekst med relevante funn fra informantene. Presentasjon av empirien vil være til hensikt for å kunne svare på problemstillingen:

“Hvordan kan pedagogisk leder fremme kunnskapen om barns seksualitet blant personalet i barnehagen?”

4.1 Pedagogens kompetanse om barns seksualitet

For å forske på hvordan pedagogiske ledere i barnehagen kan fremme kunnskap om barns seksualitet, så kom vi frem til at det kunne være sentralt å kartlegge pedagogenes kompetanse om begrepet barns seksualitet. På spørsmålet om hva de kunne om barns seksualitet så hadde informantene ganske like svar. Alle informantene poengterte at det er viktig at barna blir kjent med egen kropp, følelser og grenser. Informant 2 og 3 uttrykte at det var svært viktig at barna hadde kunnskap om hva god og ikke god berøring er, og at dette ble snakket naturlig om i barnehagen. Informant 1 uttrykte at det var viktig kunnskap å ha for å kunne støtte barns utvikling. Han forteller videre at kunnskap om dette er viktig å inneha for å kunne snakke om dette temaet med barna.

Informant 2 sier:

“Barn skal ha kunnskap om det, hva som er greit og hva som ikke er greit, hva som er lov og hva som ikke er lov”

Informant 3 legger også vekt på dette med identitet er en del av barns seksualitet og hvor viktig det er å støtte barna i utviklingen av egen identitet. Hun nevner også ett eksempel på at hun hadde ett barn på avdelingen som var veldig opptatt av at hun var gutt og ikke jente. Da forklarte hun til oss at hun var veldig bevisst på å støtte barnet i dens utforskning av egen identitet og seksualitet. Og ikke være negativ eller dømmende ovenfor det barnet.

Informantene nevner sentrale deler med begrepet barns seksualitet, som grensesetting, følelser og identitet. Og dette samsvarer med definisjonen av hva seksualitet er, seksualitet definerer hvem man er som menneske og da er det faktorer som identitet, følelser og relasjon som er sentrale (WHO, u.å.).

Når informantene ble spurt om de syns kunnskap om barns seksualitet er viktig i arbeid med barn, så uttrykte alle informantene at det var svært nødvendig kunnskap å ha i arbeid med barn i barnehagen. Informant 1 uttrykte at kunnskap om dette temaet er et viktig redskap når man er i samspill med barn, han forteller at det er viktig at de voksne har kunnskap om hvordan de skal handtere situasjoner slik barna ikke føler på skam når de utforsker eller stimulerer seg selv. Han sier videre at kunnskap om dette er viktig for barna å ha:

“Det å ha kjennskap til sin egen kropp og å ha kjennskap til seg selv”

Informant 2 sier:

“For det viktigste forebyggende arbeidet for barnehagen er å sikre seg kunnskap, under personalet også barna ... .. Derfor må man ha den kunnskapen for å kunne snakke og velge de riktige ordene når man snakker om dette temaet med barna”

Informant 3 sier:

“Ja, det er veldig, veldig viktig. Det legger grunnlaget for hva de tenker og føler om egen kropp og andres kropp. Hvilke grenser man selv og andre har ... .. så jeg mener det er utrolig viktig”

Informant 3 legger til at det kan både forhindre at noen trer over andre sine grenser, ved at de får en bevissthet rundt det og at man kan øke graden i at man sier ifra. Hun kommer med eksempel på at hvis barna har kunnskap om hva som er greit og ikke, så kan det være større sjanse for at de sier det til en voksen, enn at de tror enkelte ting er vanlig. Hun sier også at det er vi som kompetente voksne som kan gi barna den kunnskapen.

I rammeplanen blir det nevnt “Personalet skal bidra til at barna utviklet er bevisst forhold til retten til å bestemme over egen kropp og respekt for andre grenser”

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 49). Alle informantene legger vekt på at kunnskap om dette teamet bidrar til at barna blir kjent med egen kropp og grensesetting. De nevner også viktigheten med at personalet har kunnskap for å kunne snakke om dette temaet med barna.

Informantene ble spurt om de hadde tilstrekkelig med kunnskap om dette. Informant 1 og 2 uttrykte at de skulle ønske de hadde mer kunnskap om dette temaet, men de føler de har fått mer etter barnehagen de jobber i, begynte å arbeide med Stine Sofies stiftelsen. Informant 1

sier han føler han har godt med kunnskap om dette temaet, men han forteller videre viktigheten med å prate og bruke det. For hvis ikke så holder man ikke kunnskapen man innehar vedlike.

Informant 2 sier:

“Det er et så stort tema og jeg skulle gjerne visst enda mer, både kurs og videreutdanning ville være spennende. Jeg føler jeg har noe tilstrekkelig med kunnskap for å vite hvordan jeg skal snakke med barn og foreldre og hvordan jeg skal håndtere situasjoner og i å veilede andre”

Informant 3 uttrykker:

“Jeg føler jeg har tilstrekkelig med kunnskap, men at det er jo ikke så lenge siden jeg tok utdannelsen. Jeg tok også kurs ved siden av utdanningen. Men man er jo selvfølgelig aldri utlært og jeg får ofte mailer om krus, så det er absolutt interessant å lære mer om det ...”

Informantene uttrykker at de har tilegnet seg kunnskap om temaet, men alle informantene forteller videre at de kunne ønske de hadde mer kunnskap om barns seksualitet. Skarpsno (2013, s. 10) nevner at dette er et område som ikke har blitt forsket særlig mye på, noe som kan gi mangel på kunnskap.

Informantene ble spurt om de har følt på usikkerhet eller for lite kunnskap om temaet barn seksualitet. Der for eksempel barn ut utforsker eller selv stimulerer.

Informant 1 hevder at de fleste i barnehagen føler på en usikkerhet når det kommer til å håndtere barn som stimulerer seg selv eller utforsker sin egen seksualitet. Han sier:

“Det kan være utfordrende å finne hvilke ord man skal bruke ... .. man skal være bevisst på at man ikke skal gå inn å kjeft”

Informant 2 forteller gjennom intervjuet at hun har opplevd at personalet opplever redsel i å tolke situasjoner feil og ikke vet hvordan de skal håndtere slike situasjoner.

Informant 3 sier hun syns det kan være ubehagelig å stå i slike situasjoner, men er usikker på hvorfor hun føler det slik. Hun nevner at det kan ha noe med voksnes definisjon på seksualitet er noe helt annet enn hva det er for barn og derfor føles det ubehagelig. Men at hun prøver å

stå i situasjonene og normalisere at barna utforsker eller stimulerer. Hun sier det er viktig å kunne skille mellom voksnes seksualitet og barns seksualitet. Skundeberg (2020, s. 2) viser til en rekke studie i forskningsartikkelen “Hvordan forstå barns aldersnormale seksualitet i barnehagen?”, der kommer det frem at pedagoger, profesjonsutøvere og foreldre viser en usikker holdning til barns seksuelle atferd og holdning, noe som samsvarer med det informantene sier.

Informant 1 og 2 legger også til at de skulle ønske temaet barns seksualitet tok større plass i utdanningen. Informant 1 mener det burde vært større fokus på dette temaet, enn de estetiske fagene i barnehagelærerutdanningen. Informant 2 hevder de ikke hadde noe om dette temaet i utdanningen. Det informantene sier om at de har følt på for lite kunnskap om dette temaet under utdanningen sin samsvarer med tidligere studie, om at pedagoger, lærere og andre profesjonsutøvere føler på for lite kunnskap innen dette feltet gjennom utdanningen sin (Øverlien & Sogn, 2007, s. 46)

4.2 Personalets kompetanse

Vi spurte informantene om de har opplevd at personalet har for lite kunnskap om dette temaet. Informant 1 og informant 2 forteller de har sett litt kompetanseheving blant personalet etter de begynte å arbeide med Stine Sofies stiftelsen, men informant 1 forteller videre at han har observert personale har hatt negativ holdning ovenfor barn som stimulerer seg selv. Informant 1 forteller han observerte personalet har tydd til ordet “nei” og “det gjør du hjemme”.

Informant 1 sier:

“Personalet ikke er like bevisst ... .. på de riktige ordene man skal bruke”

Informant 2 forteller at de arbeider med Stine Sofies stiftelsen, og etter de begynte med denne stiftelsen i barnehagen så har det kommet frem at personalet kanskje ikke visste så mye om barns seksualitet før de begynte med prosjektet.

“Jeg har kanskje følt at de ikke visste helt før vi startet dette prosjektet hva retningslinjene er, hva gjør man, hva skal man snakke om og hvem skal man snakke med”

Informant 3 forteller at hun har observert ansatte som har en litt dårlig holdning til ulike situasjoner der barn utforsker eller er nysgjerrige til egen eller andres seksualitet. Som for eksempel når de er i stellesituasjoner og barna blir nysgjerrig på hverandre, nevner hun at ansatte har reagert voldsomt og prøvd å avverge at barna ser på tissen til hverandre. Noe

informant 3 mener de burde snakke mer om på personalmøtene, for å reflektere over hvordan man er i slike situasjoner sammen med barna.

Informantene viser innsikt i omsorgspersonene sin betydning for barns seksuelle utvikling. De forteller om sine observasjoner av personalet som har vært i samspill med andre barn, her får de frem hvordan personalet har hatt dårlig holdning ovenfor barn som har vist nysgjerrighet på sin egen seksualitet og andres. Skarpsno (2013, s. 51) forklarer hvor stor betydning den voksnes reaksjon har på barn, når barn viser til seksuell nysgjerrighet og seksuell lek.

4.3 Lederrollen

Vi spurte informantene om de vet hva de kan gjøre for å øke kompetansenivået til personalet. Både informant 1 og informant 2 forteller at det er liten tid til veiledning og møter med personalet, noe som står sentralt i kompetanseheving av personalet. Ødegård og Røys (2018, s. 107) påpeker at veiledning er et viktig verktøy å ta i bruk for opplæringen og læringen personalet trenger.

Informant 1 nevner gjennom intervjuet at det er sentralt å kontinuerlig snakke om temaet for å kunne arbeide med det og heve kompetansen. Informant 1 sier også:

“Man har en større forståelse når man har vært gjennom barnehagelærerutdannelsen og det er å få resten med seg på den forståelsen innenfor den lille tiden du har, det er det jeg synes kanskje er vanskeligst i barnehagen”

Informant 2 forteller at det oftest må gjennomføres i her og nå situasjoner i barnehagehverdagen, siden det er for liten tid til møter og medarbeidersamtaler. Informanten nevner at det er viktig at hun er til stede for personalet om de trenger veiledning eller noen å reflektere sammen med.

“Vi må være en støtte for hverandre, vi må reflektere sammen ... .. samtaler og refleksjoner er viktig”

Informant 3 forteller at når de fikk Stine Sofie Stiftelse pakken, hadde de satt av en time av personalmøte hvor de snakket om det, hvordan den skulle brukes og hvem som skulle bruke den. Hun nevner videre at de ikke hadde noe mer utover den timen angående dette temaet. Videre sier hun:

“Også har vi hatt om ``kroppen min`` og snakket om hvordan vi ønsker å jobbe med temaet, om hva som er viktig å formidle ... .. men jeg vil ikke si at det har vært en

skikkelig faglig runde hvor vi har hatt fokus på å øke kompetansen ... .. men det er noe vi absolutt burde hatt ja”

Informantene nevner viktigheten med å snakke om temaet med personalet og dette samsvarer med det Falkheimer & Heide (2014, s. 31) nevner. De forklarer viktigheten med kommunikasjon som et verktøy for barnehageorganisasjonen. For at barnehagen skal utføre arbeid bestående av god kvalitet og et meningsfylt arbeid så er kommunikasjon over mål og oppgaver viktig.

Informantene ble spurt om det er utarbeidet en handlingsplan om dette temaet. En handlingsplan er svært nyttig for at personalet skal ha kunnskap over hva de kan gjøre om det oppstår uventede situasjoner i barnehagehverdagen.

Informant 1 sier:

“Det holder vi egentlig på med, det er pågående arbeid på å lage og systematisere det”

Informant 2 sier:

“Alle barnehager skal ha en handlingsplan, og det er jo mot vold og seksuelle overgrep mot barn ... .. Alle må vite hvordan man skal handle om man mistenker noe ... .. det er min jobb som pedagogisk leder å sikre at mine medarbeidere vet hva de skal gjøre”

Informant 3 forteller at de ikke har hatt noe utarbeidelse av handlingsplan siden hun startet i barnehagen hun jobber i nå, men hun nevner at dette er noe de absolutt burde gjøre. Hun nevner at hun vet det er ulike handlingsplaner innen kommunen barnehagen ligger i, både om mobbing og om hvordan man skal ivareta barn med mistanke om overgrep osv. Informant 3 sier også:

“Men alle vet hva vi skal gjøre hvis vi hører et bekymringsverdig utsagn fra ett barn, fordi det har jeg vist nøyaktig fra Stine Sofie Stiftelse pakken”

Informantene ser viktigheten med å mobilisere en handlingsplan. De nevner også at de som pedagogiske ledere har ett ansvar for å sikre at medarbeideren vet hva de skal gjøre, og derfor vil en handlingsplan være nødvendig. Gotvassli (2020, s. 34) nevner at kompetansen til de ansatte må kontinuerlig utvikles og utfordres for at det pedagogiske arbeidet skal bestå av

godt faglig skjønn. Alle informantene viser til hvor viktig det er å implementere dette for å sikre at personalet har godt faglig skjønn i arbeid med barn.

Vi spurte informantene om de har arbeidet med kompetanseutvikling i barnehagen før. Informant 1 forteller at det ikke har blitt arbeidet så mye med på avdelingen, bakgrunnen for dette er at informanten synes det er liten tid til dette og det er vanskelig. Informanten synes det er vanskelig å integrere ny kunnskap inn i personalet

“Det jeg ofte opplever er at man er enig, også har man ikke forstått det egentlig ... .. for du får det ikke ut i praksis ... .. så det er skikkelig vanskelig rett og slett”

Informant 2 sier:

“Ja det har jeg. Jeg har gjort det i et fellesskap med personalet så gått over til mindre grupper og snakket om hva de er gode på og hvordan de jobber ... .. vi har hatt mange tema der vi har startet i det store, også har det vært opp til avdelingene hvordan de jobber med det”

Å arbeide med kompetanseutvikling kan gjennomføres både individuelt og kollektivt (Kvistad & Søbstad, 2018, s.116). Utfra det informant 2 sier så har hun arbeidet med kollektiv kompetanseutvikling. Informant 1 sier at dette er blitt gjennomført fordi det er lite tid til dette og kan oppleves vanskelig. En pedagogisk leder har ansvaret for å vurdere og utvikle det pedagogiske arbeidet lederen er satt å lede i (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 16). Dette innebærer å lede og vurdere personalets kompetanse.

4.4 Arbeid med barns seksualitet

Vi spurte informantene om hvordan de håndterer situasjoner der barn snakker mye om egen eller andres seksualitet. Informant 1 forteller at det er bra at barn prater om seksualitet. Men informanten nevner også at det kan være bekymringsverdig om det blir observert barn som unormalt snakker om seksualitet eller kjønnsorgan, dette mener informant 1 er en vurderingssak. Informant 1 sier også:

“Det kommer en grense der det er en vurderingssak ... .. for viss det er barn som er unormalt opptatt av tissen, eller det å vise frem tissen ... .. og har en veldig unaturlig måte å leke seksualitet på ... .. så ville man i større grad blitt bekymret”

Informant 2 sier:

“Om jeg opplever barn som snakker unormalt mye om dette temaet så tar jeg det opp på avdelingsmøte eller så fort som mulig ... .. Noen barn er veldig nysgjerrige og noen barn er veldig opptatt av det, så må man gjerne lytte og stille spørsmål til barnet. Vi må snakke naturlig om dette med barna, slik de kan fortelle oss mer”

Informant 3 forteller at hvis det hadde vært ett barn som snakket ekstremt mye om det, så setter man ett spørsmålstegn ved det. At ett barn har en unormal interesse ovenfor egen eller andres seksualitet, kan være ett tegn på at de kanskje vet mer enn de burde eller har erfart noe de ikke burde. Informant 3 sier også:

“Jeg er ikke flau for å ringe anonymt til barnevernet og si hvis jeg har hørt noe, da får man god hjelp og veiledning ... .. Selv om jeg føler at jeg kan noe om dette temaet så føler jeg ikke at jeg er supertrygg og kompetent på alle spørsmål barna stiller meg ... .. jeg tror det er viktig at man må søke kunnskaper andre steder når man blir usikker”

Informantene forteller oss at de viser til bekymring når de observerer barn som snakker mye om dette temaet eller viser unormal interesse over egen og andres seksualitet. Om lag 40% av barn som opplever overgrep viser ikke til seksuell atferd (Friedrich et al. 2003 i Skundberg, 2020, s. 2).

Informantene ble spurt om de er klar over konsekvensene med for lite kunnskap om barns seksualitet. Kompetanse om barns seksualitet er sentralt å ha for å kunne arbeide med dette, Skogen & Haugen (2021, s. 126) beskriver begrepet kompetanse som en nødvendighet for mestring.

Informant 1 forteller at konsekvensen som kan oppstå med for lite kunnskap er at de ikke klarer å avdekke om barnet opplever psykiske eller fysisk vold, seksuelt misbrukt eller har det vondt hjemme. Videre forteller han at med for lite kunnskap om sin egen seksualitet så kan man få dårlig selvtillit og føle på en usikkerhet, det er viktig med kjennskap til sin egen kropp. Informant 1 sier også:

“Det er mange konsekvenser som kan være rundt det ... .. men det er hovedsakelig å avdekke misbruk, selvbilde og egen seksualitet”

Informant 2 sier:

“Da går vi glipp av veldig mye av barn som trenger hjelp ... .. det er den mest alvorlige konsekvensen ... .. Det å snakke om kroppen er viktig og naturlig. Det er viktig at barna blir kjent med sin egen kropp og seksualitet ... .. men temaet seksualitet burde vært veldig mye større”

Informant 3 forteller at det kan oppstå store konsekvenser ved for lite kunnskap om barns seksualitet. Hun nevner blant annet for utviklingen av egen selvfølelse, identitet og selvtillit. Hun mener det er viktig å vite tidlig at det er forskjell på folk og det å føle seg komfortabel i egen kropp. Hun sier:

“Kan man i verste fall oppdage overgrep ... .. at ting kommer frem i lyset som kanskje ikke hadde kommet frem om man ikke hadde snakket om temaet barns seksualitet. ... man kan forhindre at barna får ekle opplevelser seg imellom hvis de vet om egne og andres grenser.

Det informantene svarer samsvarer med det helsedirektoratet sier om hvorfor det er viktig at barn har kunnskap om sin egen seksualitet. Helsedirektoratet (2016) nevner at det fremmer trygge seksuelle erfaringer og bidrar til å forebygge vold og overgrep.

4.5 Oppsummering

For vår presentasjon av empiri så har vi gjennomført et semistrukturert intervju med tre pedagogiske ledere. I empirien kommer det frem at informantene ønsker mer kunnskap om temaet barns seksualitet. Gjennom vår analyse får vi vite hvor mye kunnskap informantene har om temaet, hvordan de arbeider med det i barnehagen og hvordan de arbeider med å øke kompetansen til personalet. Informantene nevner identitet, grensesetting og følelser som sentrale begreper i arbeid med barns seksualitet. De ser på temaet barns seksualitet som et viktig fokusområde å ha i barnehagen, ettersom dette er med på å støtte barns utvikling. De pedagogiske lederne hadde en felles mening om at det burde arbeides mer kontinuerlig med.

I neste kapittel blir det tatt for seg empirien og analysen, som blir drøftet opp mot det teoretiske grunnlaget vårt.

5. Drøftingsdel

I dette kapittelet skal vi drøfte empirien opp mot det teoretiske grunnlaget. For å kunne tilnærme oss ett svar på problemstillingen vår som er: Hvordan arbeider pedagogisk leder med å fremme kunnskapen om barns seksualitet blant personalet? Ser vi på det som relevant å gå inn på pedagogens kompetanse og deres forståelse av begrepet barn seksualitet. Videre går vi inn på personalets kompetanse og hvordan pedagogisk leder arbeider med temaet barns seksualitet og kompetanseutvikling. Teamledelse vil være en stor del av drøftingen vår, da dette står sentralt i hvordan den pedagogiske lederen arbeider med kompetanseheving blant personalet. Vi vil og så ta for oss kommunikasjon og veiledning, ettersom dette er noe informantene nevnte var sentralt i arbeid med kompetanseutvikling.

5.1 Hvor mye kompetanse har pedagogisk leder om barns seksualitet?

Seksualitet er med på å definere hvem du er som menneske. Begrepet omfatter flere aspekter, som identitet, følelser og relasjoner (WHO, u.å.). Når informant 1 og 2 ble spurt om hva de kunne om temaet barns seksualitet, så fortalte de viktigheten med kunnskap om dette temaet, fremfor å fortelle om sin egen kunnskap om det. De svarene vi fikk av informantene, kan tyde på at de har vanskeligheter med å presisere hva begrepet barns seksualitet inneholder. Skarpsno (2013, s. 9) nevner at dette er et begrep som rommer mye, og derfor kan være utfordrende å definere. Når vi ser på rammeplanen (2017) og barnehageloven, så står ikke barns seksualitet som et fokusområde, dette kan også være en grunn til at begrepet blir vanskelig å definere. Informant 3 la vekt på hvor viktig det var å støtte barna i deres utvikling av egen identitet. Noe som samsvarer med det Skarpsno (2013, s. 9) sier om at seksualitet er en viktig del i å definere seg selv som menneske. Informant 3 viser større forståelse over begrepet, dette kan ha med at hun er nylig utdannet og har tatt kurs vedsiden av studiet.

For å føle på mestring så er det sentralt med kompetanse i de omgivelsene og situasjonene en omgås i. Kompetansen til pedagogiske lederne må kontinuerlig arbeides med og utvikles for å yte god kvalitet i det pedagogiske arbeidet (Gotvassli, 2020, s. 34). Dersom pedagogiske ledere arbeider jevnlig med begrepsdefinisjonen så vil de kunne tilegne seg lik oppfatning av begrepet barns seksualitet, som de igjen vil kunne videreføre til personalet.

Informantene viser til at de skulle ønske de hadde mer kunnskap om temaet barns seksualitet. Men de nevner at de har følt på noe kompetanseheving etter arbeid med Stine Sofies stiftelsen. Dette er en stiftelse som gir opplæring til barnehageansatte, slik de blir rustet til håndtering og identifisering av barn som opplever vold og overgrep, samt gir dette også

opplæring av hvordan man kan arbeide med barna i barnehagen (Stine Sofies stiftelse, u.å.).

Informant 2 uttrykte:

“Det er så stort tema og jeg skulle gjerne visst enda mer, både kurs og videreutdanning ville vært spennende”

Informantene sier de kunne tenkt seg mer kunnskap om temaet barns seksualitet, men de nevner ikke hvordan de kan utøve dette. Aasen (2018, s. 96) nevner det er pedagogisk leder sitt overordnede ansvar å kommunisere og ta i bruk kunnskapen og kompetansen de sitter inne med, sammen med både faglærte og ufaglærte. Skarpsno (2013, s. 10) nevner det er et område som er lite forsket på, som da kan gi mangel på kunnskap, men de pedagogiske lederne har fortsatt et ansvar over å øke sin egen kompetansen. Om pedagogiske ledere føler på lite kunnskap innen et fagfelt, så er det nødvendig at de kartlegger egen kompetanse. Dette kan bli gjort gjennom å individuelt reflektere over egen kompetanse, teoretiske kunnskap og ferdigheter, for å deretter se om det er en nødvendighet for kompetanseutvikling (Kvistad & Søbstad, 2018, s. 116). Informant 1 og 2 nevner gjennom intervjuet at de ikke har hatt undervisning om dette temaet gjennom utdanningsforløpet. Noe som samsvarer med tidligere studie, som viser til at studenter føler på for lite kunnskap gjennom utdanningsforløpet til å kunne handtere og identifisere utsatte barn (Øverlien & Sogn, 2007, s. 46). Med tanke på at de to informantene ikke føler det har vært tilstrekkelig med undervisning om dette temaet under barnehagelærerutdanningen, så kan dette ha innvirkning på hvordan informantene arbeider i praksis med temaet barns seksualitet.

Informantene la stadig vekt på viktigheten rundt arbeidet med barns seksualitet i barnehagen gjennom intervjuet. De syns det er svært nødvendig tema å arbeide med, både i personalet og med barna. Informant 1 og 3 poengterer det er viktig at barn lærer om sin egen seksualitet for at de skal bli kjent med egen kropp. Informant 2 sier at kunnskap om dette er det viktigste forebyggende arbeidet i barnehagen. Informantene nevner ikke spesifikt hvordan de arbeider med dette sammen med barna. Men for at barna skal få en god seksuell utvikling, så er det nødvendig at omsorgspersoner støtter og legger til rette for dette i barnehagen (Aasland, 2015, kap.1 i Friis, 2019, s.35).

Gjennom intervjuet så kommer det frem at informant 1 og 3 har følt på usikkerhet og ubehag i situasjoner der barn enten utforsker egen kropp eller stimulerer seg selv. Informantene viser bevissthet på hvordan man skal handtere slike situasjoner, men at de ikke alltid handler i disse situasjonene, da de føler på egen usikkerhet. Dette samsvarer med en rekke studier Skundberg

(2020, s. 2) henviser til i sin forskningsartikkel. Der det kommer frem at pedagoger kan vise en usikker holdning til barns seksuelle utvikling, atferd og lek. En av grunnen til at man kan føle på en usikkerhet rundt barns seksuelle atferd og lek, er fordi de ikke klarer å skille mellom seksuell atferd og seksualisert atferd. Friis (2019, s. 41) sier seksuell atferd kommer fra indre lyst påvirket av nysgjerrighet og følelser. Seksualisert atferd er påvirket eller påført av andre og kan dermed tolkes som "voksens seksualitet". Kjenntegn på seksualisert atferd kan oppleves som aggressiv og tvangsmessig. Det informantene sier de har opplevd kan være barn som har en normal seksuell atferd, som de sammenligner med seksualisert atferd. Som kan gi en følelse av ubehag og usikkerhet for hvordan man skal handtere situasjonen. Skarpsno (2013, s. 51) sier den voksnes reaksjon på barns seksuelle lek og utforskning har stor betydning for barns seksuelle utvikling. Dersom reaksjonen er negativ ladet og preget av usikkerhet fra den voksne, så kan barna føle på skam eller krenkelse.

Ved å øke kompetansen om barns seksualitet så vil dette være med på å gjøre de pedagogiske lederne rustet til å skille mellom unormal seksuell atferd og seksuell atferd. Vi ser det er et behov for slik kompetanse, etter som de viser til usikkerhet når de observerer barn som viser til slik seksuell atferd.

5.2 Hvor mye kompetanse innehar personalet om barns seksualitet?

Informantene ble spurt om de hadde opplevd at personalet har for lite kunnskap om temaet barns seksualitet. Informant 1 og 3 forteller om situasjoner der de har observert personalet hadde dårlig holdning til hvordan barn utforsket eller var nysgjerrig på egen eller andres kropp. Når informantene fortalte om sine observasjoner, så kom det frem at de ikke aktivt har gått inn i situasjonen, men er klar over konsekvensen det gir. Når pedagogiske ledere observerer personalet har dårlig holdning i situasjoner, så er det sentralt at pedagogisk leder veileder personalet slik de utøver godt faglig skjønn i det pedagogiske arbeidet. I rammeplanen (2017, s. 15) står det at pedagogiske ledere og styrer skal reflektere rundt faglige og etiske problemstillinger med personalet. Dette kan bli gjort ved at pedagogisk leder tar i bruk den uformelle veiledningsmetode som pedagogisk verktøy i her-og-nå situasjoner. Den uformelle veiledningsmetoden kan defineres som samtaler som skjer i oppstått situasjoner i barnehagehverdagen (Ødegård & Røys, 2018, s. 107). Etersom informanten observerte personalet hadde dårlig holdning i ulike situasjoner med barn som stimulere eller utforsker kroppen, så kan den uformelle veiledningsmetode bidra til kritisk refleksjon over oppståtte situasjoner sammen med personalet. Som pedagogiske ledere så er det sentralt å håndtere personalet hvis de observerer de har dårlig holdning i situasjoner, de må derfor gå

inn å overføre den informasjonen og kunnskapen over hvordan de skal utarbeide pedagogisk arbeid bestående av godt faglig skjønn. Pedagogiske ledere har et gitt ansvar over personalet. Ved observasjon av personalet som har dårlig skjønnsutøvelse, så må de som ledere gå inn i situasjonen å overføre informasjon og kunnskap over hvordan de skal utarbeide pedagogisk arbeid bestående av godt faglig skjønn. Om det er behov for umiddelbare endringer i barnehagehverdagen så kan lederen ta i bruk “overføring av budskap” (Falkheimer & Heide, 2014, s. 32). Ved en slik kommunikasjonsform har lederen et ansvar om å tilpasse budskapet til mottakeren, slik det blir forstått og implementert inn i arbeidet som blir gjort i barnehagen (Falkheimer & Heide, 2014, s. 33). Det kan oppleves utfordrende å veilede personalet, med tanke på at informantene nevner dette er et vanskelig tema å arbeide med.

Aasen (2018, s. 122) nevner at situasjonsbestemt ledelse er en ledelsesform som blir tatt i bruk i her-og-nå situasjoner i barnehagehverdagen. For å kunne ta i bruk denne form for ledelse, så har det stor betydning for hvordan teamlederen observerer personalet og hvordan hen kommuniserer for å kunne tilrettelegge lederstilen ut ifra situasjonen og personen. Med de svarene vi fikk av informantene, så opplevde vi ikke at de var bevisst over hvilken ledelsesstil de kunne ta i bruk i situasjoner der personalet har dårlig skjønnsutøvelse i barnehagehverdagen. Pedagogiske ledere har et ansvar om å opprettholde god kommunikasjon og veiledning av personalet for å kunne øke kompetansen i barnehagen. Ved å gå inn i situasjonene som oppstår i løpet av hverdagen i barnehagen, så vil man enklere kunne ta fatt i ulike handlingsmønstre og deretter støtte og øke kompetansen til personalet.

Med bakgrunn av det informantene har observert av personalet, viser de ikke til hva de har gjort av etterarbeid av observasjonene. For å kontinuerlig øke kompetansen til personalet, så er det nødvendig med formell veiledning også. Den formelle veiledningsmetode går mer inn på de planlagte møtene som skjer i barnehagen. Som pedagogisk leder har man et ansvar å legge til rette og skape tid for slik formell veiledning (Ødegård & Røys, 2018, s. 107). Slik vi ser det er det nødvendig at pedagogisk leder har fokus på dette, da dette er sentralt for kartlegging og øking av kompetansen til personalet.

Informantene påpeker at god kommunikasjon og samtaler med personalet om temaet barns seksualitet er viktig for å kunne øke kompetansen til personalet. For at barnehagen skal utøve god kvalitet av det pedagogiske arbeidet, så står kommunikasjon mellom deltakerne i organisasjonen sentralt (Falkheimer & Heide, 2014, s.31). En fellesfaktor informantene nevner, er at det ikke er tilstrekkelig med tid til veiledning og at de syns det kan være utfordrende å gå inn i her-og-nå situasjoner for å veilede. For å kunne få en fellesforståelse

over mål og oppgaver for barnehageorganisasjonen så er kommunikasjon nødvendig (Falkheimer & Heide, 2014, s. 31). Men ettersom det informantene forteller, så ser vi det er mangel på kommunikasjon som igjen vil gi konsekvenser for teamarbeidet.

5.3 Hvordan arbeider barnehagen med temaet barns seksualitet og kompetanseutvikling?

For å få innsyn i hvordan de arbeider med dette temaet, så spurte vi hvordan de håndterer situasjoner der barn snakker mye om egen eller andres seksualitet. Informantene nevnte det var en naturlig del av barna å snakke om dette temaet, men at det kunne være bekymringsverdig at det ble unormalt mye snakket om og barna stimulerte seg unormalt mye. Informantene forteller ikke hva de opplever som unormal seksuell atferd, noe som indikerer at de kanskje ikke vet hva som er bekymringsverdig seksuell atferd. Tidligere forskninger viser til at barns seksuelle atferd og lek nødvendigvis ikke trenger å bety at barna er utsatt for vold og overgrep. Opptil 40% av barn som er utsatt for vold og overgrep viser ikke til seksuell atferd (Friedrich et al., 2003 i Skundberg, 2020, s. 2). Med dette så ser vi behovet for mer kompetanse om barns seksualitet, ettersom de ikke nevner hva unormal seksuell atferd hos barn er.

Siden informantene hadde observert at personalet ikke hadde tilstrekkelig med kunnskap om barns seksualitet, så stilte vi et oppfølgingsspørsmål om de visste hva de kunne gjøre for å øke kompetansenivået til personalet. I Haugen og Skogen (2021, s. 126) blir kompetansebegrepet definert som menneskets kapasitet til å mestre de omgivelsene de står i. Informantene nevner at veiledning og god kommunikasjon står sentralt for kompetanseutvikling, men igjen sier de at det er lite tid til veiledning og at de ikke tar i bruk uformell veiledning i situasjoner de mener personalet bør bli veiledet i. Informantene sier ikke noe mer om hvordan de kan øke kompetansenivået til personalet. For å sikre kompetanse og kvalitet i barnehagen, så er kompetanseutvikling nødvendig. For å kunne arbeide med dette, er det sentralt å reflektere over egen og de ansattes kunnskap.

Gjennom å arbeide med refleksjon rundt kompetansenivået i barnehagen, både kollektivt og individuelt vil man kunne kartlegge om det er nødvendig med kompetanseutvikling blant personalet (Kvistad & Søbstad, 2018, s. 111). Informant 1 sier det er lite tid til å arbeide med kompetanseutvikling, videre nevner informant 1 også at det er vanskelig å integrere ny kunnskap inn i personalet. Aasen (2018, s.106) nevner at det er grunnleggende å sette fokus på å fremme en kultur for læring. Her spiller den pedagogiske leder en sentral rolle, da hen

har ansvar for personalets kompetanseutvikling. For å legge til rette for læring i team er det viktig med demokrati, da dette er med på å invitere personalets interesse og kunnskap inn i det pedagogiske arbeidet.

For å kunne øke kompetansenivået i barnehagen, så kan det være sentralt å arbeide med strategisk kompetanseutvikling. Denne formen for kompetanseutvikling legger vekt på langsiktige mål for barnehageorganisasjonen. Da innebærer det strategisk planlegging, gjennomføring og evaluering av de målene som blir satt for barnehagen. Da vil det være grunnleggende å kartlegge hvilke kunnskap personalet har og ikke har om temaet barns seksualitet (Gotvassli, 2020, s. 17). Etersom det informantene sier de opplever om at personalet har for lite kompetanse om temaet barns seksualitet, så ser vi behovet for at pedagogisk leder iverksetter denne type kompetanse utvikling av personalet

Det er nødvendig at pedagogiske ledere kartlegger kompetansen til personalet for å arbeide med kompetanseutvikling i barnehagen. Gotvassli (2020, s. 35) tar for seg to utviklings- og styringsutfordringer for kompetanse som ressurs; strategiproblemet og kartleggingsproblemet. På bakgrunn av de to utviklings- og styringsutfordringene så ser ledere på om kompetansen til de ansatte er tilstrekkelig eller om den trenger utvikling. Her kartlegger man også hvilke kunnskap barnehagen har og hvilke kunnskapsbehov barnehagen trenger for å nå sine mål (Gotvassli, 2020, s. 35). Informantene nevnte at de hadde behov for mer kunnskap om barns seksualitet, men sier ikke noe hva de kunne og hva de ikke kunne. De har her et ansvar for å gjøre rede for og utvikle egen og barnehagens kompetanse.

Helsedirektoratet (2016) peker på viktigheten rundt at barn har kunnskap om egen seksualitet, det fremmer trygge seksuelle erfaringer og er med på å bidra til å forebygge vold og overgrep. Informantene ble spurt om de er klar over konsekvensene med for lite kunnskap om barns seksualitet. Da nevnte de at den mest alvorlige konsekvensen er at de ikke klarer å fange opp barn som blir utsatt for misbruk eller overgrep. Informant 1 sier:

“Det er mange konsekvenser som kan være rundt det ... .. men det er hovedsakelig å avdekke misbruk”

Å arbeide forebyggende i barnehagen handler om å forhindre at barna utsettes for negative opplevelser. Dette er en metode som skal gjøre de ansatte i barnehagen rustet til å være i forkant av uheldige hendelser barn kan bli utsatt for (Emilsen & Bratterud, 2020, s. 105). Ved å arbeide forebyggende med temaet barns seksualitet, så vil det ha stor betydning for barns seksuelle utvikling og omsorg. Det vil være svært sentralt med kunnskap om barns utvikling

og psykiske helse i forebyggende arbeid. Forebyggende arbeid kan deles inn i tre nivå; universelt, selektivt og indikert. Ved universell forebygging, så vil kursing av ansatte og kontinuerlig arbeid med personalet der informasjon om barns helse og utvikling være sentralt (Emilsen & Brattrud, 2020, s. 105). I arbeid med barn i barnehagen vil disse nivåene være viktig og sentrale. Informantene nevner ikke hvordan de arbeider forebyggende i barnehagen, utenom at informant 3 nevnte det ble satt av en time av ett personalmøte som omhandlet Stine Sofie stiftelsen. Ut ifra det informant 1 og 2 sier, så viser de til viktigheten med å snakke og reflektere sammen om temaet barns seksualitet, men det kommer ikke frem om de aktivt arbeider og setter av tid til dette. Falkheimer & Heide (2014, s. 34) nevner viktigheten rundt å skape felles forståelse gjennom å dele kunnskap, informasjon og meninger med hverandre. Informantene viser til bevissthet for hvor viktig det er med forebyggende arbeid i barnehagen, men ikke hvordan det utøves. Kommunikasjon har stor betydning for hvordan de ansatte i barnehageorganisasjonen arbeider forebyggende, vi ser derfor et behov for mer fokus på kommunikasjon og deling av budskap mellom de ansatte i barnehagen.

6. Avslutning

Gjennom vårt forskningsprosjekt så har vårt fokus vært å kartlegge kompetansen til de pedagogiske lederne, hvordan de arbeider med temaet barns seksualitet og kompetanseutvikling i barnehagen. På bakgrunn av dette så kom vi frem til problemstillingen:

“Hvordan kan pedagogisk leder fremme kunnskapen om barns seksualitet blant personalet i barnehagen?”

For å kunne besvare problemstillingen var det nødvendig for oss å ha fokus på den pedagogiske lederens ansvarsrolle i barnehageorganisasjonen. Det var sentralt for oss å få innsyn i den nåværende kompetanse til de pedagogiske lederne, ettersom det er de som har ansvaret for å arbeide med kompetanseutvikling av personalet. Vi tok i bruk kvalitativt forskningsintervju for innhenting av empiri, og gjennomførte semistrukturert intervju med tre pedagogiske ledere. Ved å ta bruk denne formen for innhenting av empiri fikk vi en dypere og mer helhetlig forståelse over informantenes egne tanker og meninger rundt temaet.

Hovedfunnet fra denne forskningen er at det er mangel på kunnskap om temaet barns seksualitet blant personalet, og at det ikke er med i planleggingen av det pedagogiske arbeidet i barnehagen. De pedagogiske lederne viser bevissthet rundt viktigheten med å integrere kunnskap om barns seksualitet inn i barnehagen, men de arbeider ikke systematisk og strukturert med dette temaet. Informantene viser interesse og engasjement rundt temaet barns seksualitet, da de ser viktigheten med at barn blir kjent med egen kropp og grensesetting. En av grunnene som kommer frem under intervjuet med informantene, er at de kjenner på for lite kunnskap om temaet, som fører til usikkerhet i praksisen de gjennomfører i barnehagen. De nevner at en av grunnene til dette, er mangel på undervisning om dette i utdanningsforløpet deres. Som samsvarer med tidligere studie gjennomført av Øverlien og Sogn (2007).

Gjennom intervjuet legger informantene vekt på hvilke arbeidsmetoder de ser på som viktig å ta i bruk, når det kommer til kompetanseheving blant personalet. Kommunikasjon og formell- og uformell veiledning er det som går igjen når informantene snakker om utvikling av kompetanse. De pedagogiske lederne er klar over ansvaret de har ved å legge til rett for god kommunikasjon og veiledning blant personalet, men at tiden ikke strekker til. De er også klar over hvilke konsekvenser som kan oppstå ved mangel på kunnskap om temaet barn seksualitet. Som blant annet er overgrep, dårlig selvbilde og usikkerhet på egen identitet. Vi ser problematikken ved at tiden ikke strekker til i barnehagen, da det er en hektisk hverdag. Den er preget av rutiner og planer som skal gjennomføres og det kan oppstå uforutsette

situasjoner som endrer tid og planer. Til tross for dette viser informantene forståelse over hvor viktig arbeid med dette temaet er. Ut ifra dette forskningsprosjektet kan det tyde på at det er behov for kompetanseheving om temaet barns seksualitet blant de pedagogiske lederne og i barnehagen.

I løpet av skrivingen av denne bacheloroppgaven har vi lært mye ny kunnskap, som vi ser på som relevant og viktig å ta med oss ut i rollen som pedagogiske ledere. Vi ser nødvendigheten av å stadig utvikle egen kompetanse og tilegne oss ny kunnskap, for å kunne yte god kvalitet i det pedagogiske arbeidet vi skal gjennomføre. Det har vært motiverende og lærerikt å skrive om temaet barns seksualitet, da dette var et tema vi følte på manglende kunnskap om. Vi er innforstått med at dette forskningsprosjektet er en liten studie, som er basert på ett lite utvalg av pedagogiske ledere og hvordan de jobber med kompetanseutvikling om barn seksualitet, blant personalet. Ved en seinere anledning kunne det vært interessant å forske videre på temaet barn seksualitet og fordypet oss enda mer.

Litteraturliste

- Bærgsland, M. D & Jæger, H. (2018). *Bacheloroppgaven*. I M.D. Bærgsland (Red.), *Bachelor oppgave i barnehagelærer utdanningen* (s. 51-86). Cappelen Damm
- Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetoder for lærerutdanningen*. Abstrakt forlag
- Dalland, O. (2021). *Metode og oppgaveskriving* (7. utg.). Gyldendal
- Emilsen, K. & Bratterud, Å. (2020). *Barnehagen som forebyggende arena*. E, Emilsen (Red). *Dørstokkmila - barnehagens vei fra magefølelse til melding*. (2.utg.) (s. 105-117). Fagbokforlaget
- Falkheimer, J. & Heide, M. (2014). *Prinsipper for kommunikasjon*. Brønn, P.,S. & Arnulf, J.,K (Red.), *Kommunikasjon for ledere og organisasjoner* (s.30-34). Fagbokforlaget
- Friis, P. (2019). *Barns seksuelle leker – Hvordan forstå og arbeide med barns seksualitet i barnehagen*. Cappelen damm akademisk
- Gotvassli, K. A. (2020). *Kvalitetsutvikling i barnehagen*. Universitetsforlaget.
- Gotvassli, K-Å. (2004). *Et kompetent barnehagepersonale – om personal- og kompetanseutvikling i barnehagen* (2.utg.). Høyskoleforlaget
- Helsedirektoratet. (2016). *Lokale helsefolketiltak – veiviser for kommunen*.
<https://www.helsedirektoratet.no/faglige-rad/lokale-folkehelseiltak-veiviser-for-kommunen/seksuell-helse-lokalt-folkehelsearbeid/kommunen-bor-sikre-at-alle-barn-og-unge-far-tilgang-til-helhetlig-seksualitetsundervisning-i-barnehage-og-skole?tidligere-versjoner#235646>
- Johannessen, A., Tufte, P., Christoffersen, L., (2021) *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (6.utg.) Abstrakt forlag AS
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Udir.
<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen/>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2017). *Den kvalitative forskningsintervju* (3.utg.). Gyldendal
- Kvale, Steinar. & Brinkmann, S. (2012). *Det kvalitative forskningsintervju* (2.utg.). Gyldendal

- Kvistad, K. & Søbstad, F. (2018). *Kvalitetsarbeid i barnehagen*. Cappelen Akademisk Forlag.
- Lingås, L., G & O, K-R. (Red). (2013). *En vei til læring og profesjonalitet*. Pedagogisk veiledning. (s.13-21). Gyldendal
- Skarpsno, H.E. (2013). *Barn og seksualitet – utfordringer i barnehagen*. Sebu forlag
- Skogen, E. & Haugen, R. (2021). *Motivasjon og selvbestemmelse*. Skogen, R. (Red.), *Å være leder i barnehagen* (3. utg.). Fagbokforlaget
- Skundberg, Ø. (2020). *Hvordan forstå barns aldersnormale seksualitet i barnehagen?*. Nordisk tidsskrift. s.1-13
- Statistisk sentralbyrå (2022). *Barnehager*. [Statistikk].
<https://www.ssb.no/utdanning/barnehager/statistikk/barnehager>
- World Health Organization (u.å.). *Seksuell og reprodutiv helse og forskning (SRH)*.
<https://www.who.int/teams/sexual-and-reproductive-health-and-research/key-areas-of-work/sexual-health/defining-sexual-health>
- Ødegård, E. & Røys, H. (2018). *Å dra lasset sammen – samhandling som strategi for pedagogisk ledelse i barnehager*. Cappelen damm akademisk
- Øverlien, C & Sogn, H. (2007). *Kunnskap gir mot til å se og trygghet til å handle* (Rapport nr. 3/2007). Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
https://www.nkvts.no/content/uploads/2018/10/kunnskapmottrygghethandle_2007.pdf
- Aasen, W. (2018). *Teamentledelse i barnehagen*. Fagbokforlaget

Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet

Bachelor i barnehagelærer «Barns seksualitet»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å kartlegge hvordan pedagogiske ledere kan fremme kunnskap om barns seksualitet blant personalet i barnehagen. I dette skrevet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med denne bacheloren er å tilegne oss mer kunnskap om barns seksualitet og hvordan pedagogiske ledere jobber med dette i barnehagen. Vi har valgt dette teamet fordi vi synes det er svært viktig med kunnskap om barns seksualitet blant personalet i barnehagen. Vi skal innhente informasjon fra tre pedagogiske ledere gjennom kvalitative intervju metode, for å deretter analysere dette opp mot teori slik vi får mer kunnskap om hvordan pedagogiske ledere arbeider med dette temaet i barnehagen.

Problemstillingen vi har er «Hvordan kan pedagogisk ledere fremme kunnskap om barns seksualitet blant personalet i barnehagen?».

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskulen på vestlandet, Bergen.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Måten vi fant disse barnehagene ble gjort gjennom strategisk utvelging vi visste var i Askøy kommune. Du får spørsmål om å delta i denne forskningen fordi du er pedagogisk leder i barnehage.

Hva innebærer det for deg å delta?

I denne deltakelsen så blir det gjennomført et kvalitativt intervju av deg som pedagogisk leder, dette er et semistrukturert intervju der spørsmålene er utarbeidet på forhånd av intervjuer. Grunnlaget for intervjuet er opplysninger om hvordan du som pedagogisk leder arbeider i barnehagen og hvordan dere arbeider med temaet barns seksualitet innad i barnehageorganisasjonen. For å samle inn den informasjonen du gir oss så har vi valgt å ha lydopptak av intervjuet, dette er for at vi som forskere skal få med oss all viktig informasjon du som informant gir oss. Dette intervjuet vil vare i ca. 1time.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine opplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

De som er behandlingsansvarlig gjennom denne forskningen er [REDACTED] (student), [REDACTED] (student) og Birgitte Ivarhus Sollesnes (veileder).

Personopplysninger av informantene vil bli bevart separat fra datamaterialet, og informantene vil bli anonymisert fortløpende. Navnene til informantene vil bli erstattet med kode.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene slettes når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er 25.mai, 2022.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra *Høgskulen på Vestlandet* har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Høgskulen på Vestlandet Bergen ved prosjektansvarlig Birgitte Ivarhus Sollesnes

(birgitte.ivarhus.sollesnes@hvl.no)

Vårt personvernombud: Trine Anikken Larsen (personvernombod@hvl.no)

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Birgitte Ivarhus Sollesnes

█

█

(Forsker/veileder)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet [*sett inn tittel*], og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

---

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2: Godkjenning fra NSD

16.05.2022, 15:18

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

NSD NORSK SENTER FOR FORSKNINGSDATA**Vurdering****Referansenummer**

310004

Prosjekttittel

Bachelor i barnehagelærer om barns seksualitet

Behandlingsansvarlig institusjon

Høgskulen på Vestlandet / Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett / Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Birgitte Ivarhus Sollesnes, birgitte.ivarhus.sollesnes@hvl.no, tlf: +4755587719

Type prosjekt

Studentprosjekt, bachelorstudium

Kontaktinformasjon, student**Prosjektperiode**

01.01.2022 - 25.05.2022

Vurdering (1)**01.03.2022 - Vurdert**

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg, og eventuelt i meldingsdialogen mellom innmelder og Personverntjenester. Behandlingen kan starte.

TAUSHETSPLIKT

Deltagerne i prosjektet har taushetsplikt. Intervjuene må gjennomføres uten at det fremkommer opplysninger som kan identifisere barn.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til den datoen som er oppgitt i meldeskjemaet.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig,

<https://meldeskjema.nsd.no/vurdering/61f95b60-04b5-4df3-89cf-f88f6a512215>

1/2

16.05.2022, 15:18

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

-Personverntjenester vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

-lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen

-formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål

-dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet

-lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), og dataportabilitet (art. 20).

Personverntjenester vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1 f) og sikkerhet (art. 32).

Ved bruk av databehandler (spørreskjemaleverandør, skylagring eller videosamtale) må behandlingen oppfylle kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. Bruk leverandører som din institusjon har avtale med.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema>

Du må vente på svar fra oss før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Personverntjenester vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Vedlegg 3: Intervjuguide

Bakgrunns-spørsmål

1. Hvor lenge har du jobbet som pedagogisk leder?
2. Hvilket år utdannet du deg?
3. Hvordan ser enn typisk dag ut for deg som pedagogisk leder?

Pedagogens kompetanse

4. Hva vet du om barns seksualitet? /Hvor mye utdanning har du innenfor dette emnet?
5. Hvor viktig syns du det er med kunnskap om barns seksualitet blant ansatte i barnehagen?
6. Er teamet barns seksualitet med i årsplan eller plan arbeid for deres barnehage?

-Hvis ja: Hvor mye blir dette arbeidet med?

7. Hva mener du kunne vært gjort annerledes?
8. Har du arbeidet med temaet barns seksualitet blant personalet?
  - Hvis ja: Hvordan ble dette gjort?
  - Hvis nei: Hvorfor har dette ikke blitt arbeidet med?
9. Hva syntes du om din egen kompetanse om barns seksualitet?
10. Vet du hvordan du kan få mer kunnskap om dette?
11. Har du opplevd situasjoner du har følt på at du kunne ønske du hadde mer kunnskap?
  - Hvis ja: hva gjorde du i den situasjonen?
12. Har du opplevd at personalet har for lite kunnskap om dette?
13. Har du opplevd at barn har hatt spørsmål om egen seksualitet som du eller andre i personalet ikke har kunne klart å svare på?
  - Hvis ja: Hva ble gjort i den situasjonen?
14. Hvilke konsekvenser tenker du kan oppstå med for lite kunnskap om barns seksualitet i barnehagen?

Lederrollen

15. Hva kan du som pedagogisk leder gjøre for å øke kompetansen om barns seksualitet blant personelt i barnehagen?

16. Hvilken kompetanseutvikling har du arbeidet med i barnehagen?

17. Er det utarbeidet en handlingsplan på hvordan jobbe med temaet?

- Hvis ja: Hvilke tiltak har blitt gjort?
- Hvis nei: Syns du dette er noe som burde blitt utarbeidet i barnehagen?

Avslutning

18. Er det noe med du vil tilføye?

Vedlegg 4: Tilsendt statistikk fra Barnehuset i Bergen kommune

Her er tallene fra 2020-2022, sekvensielle avhør av barn t.o.m. 6 år.

	Sekvensielt 2020	Sekvensielt 2021	Sekvensielt 2022
Totalt sekvensielle avhør	68	44	6
Meldt inn av barnehage/skole	25	19	3